

Написано от Христо Христов
Събота, 24 Ноември 2018 18:29

Сайтът **desebgc.com** припомня какво представлява предшественика на НСО – УБО (Пето управление на ДС) по времето на тоталитарния комунистически режим. В част 2 е от поредицата се разказва как комунистическият елит започва да изгражда структурата за охрана на своята върхушка по съветски образец. Текстът е от книгата „Тодор Живков. Биография” на разследващия журналист Христо Христов.

Охраната на партийните величия след 9-ти септември

Въпросът за охраната на първите партийни ръководители след 9 септември 1944 г. възниква, в навечерието на завръщане на Георги Димитров от Москва в България през ноември 1945 г. Политбюро начело с Васил Коларов взема решение за създаването на специално звено за неговото охраняване към ЦК на БКП. То поема охраната и на останали партийни и държавни ръководители. Георги Димитров обаче пристига от СССР със специална съветска група за охрана от десетина души. Към нея е прикрепена медицинска сестра и обслужващ персонал. Съветската охрана остава повече от година, като през това време обучават кадри на ДС в спецификите на охранителната дейност.

Охраната на Георги Димитров

Написано от Христо Христов
Събота, 24 Ноември 2018 18:29

За охраната на Димитров, който се настанява в царската резиденция „Врана“ край София, от българска страна е натоварен негов близък съратник още от времето на Септемврийското въстание и бивш политзатворник Рамчо Гемеджиев от Самоков. Началник на личната охрана на Димитров е Лукан Варадинов, който впоследствие се издига до генерал и след смъртта на „вожда“ поема и охраната на новия партиен лидер Вълко Червенков.

Охранителното звено, предшественик на бъдещото УБО, следва съветския образец. До 50-те години управлението се води в системата на ЦК, а след това преминава към МВР. Когато през 1951 г. е обособено Второ управление на ДС в звеното вече съществуват два отдела – охранителен и обслужващ. От 1950 г. негов ръководител става ген. Димитър Гръбчев. Преди 9 септември той лежи в затвора заради нелегална дейност (1933), интерниран е в лагер, а впоследствие е партизанин в Трънския отряд. Съпруга му е партизанката Митка Гръбчева.

Ген. Гръбчев е един от малкото хора, които Живков заварва и не сменя. От времето ген. Гръбчев не са останали много спомени, но още при него Живков налага строга конфиденциалност по въпросите, свързани с управлението и въвежда практиката те да се обсъждат директно между двамата. Ген. Апостол Колчев, зам.-министър на МВР през 50-те години и първи зам.-министър на МВР през 1961-1962 г. , потвърждава това положение: „Като зам.-министър отговорях за дейността на УБО с началник по това време Димитър Гръбчев, но не всички техни въпроси минаваха през мен. Предвид особената секретност в работата Гръбчев съгласуваше проблемните въпроси пряко с Тодор Живков”.

Димитър Гръбчев е земляк на първия секретар на партията – той е от близкото до Правец Етрополе. Но едва ли това е единствената причина, която го задържа цели 18 години на този ключов пост, до самия край на живота му. Генералът, за който се разказва, че се е превърнал в сянката на Живков, почива в резултат на инфаркт през 1968 по време на един поход с първия секретар на Мургаш. „Виждал съм Живков два пъти да плаче. Единият беше, когато Иван Башев загина на Витоша. Вторият беше за Гръбчев“, ще каже години по-късно бившият зет на Живков Иван Славков.

Охраната при ген. Илия Кашев

Написано от Христо Христов
Събота, 24 Ноември 2018 18:29

Човекът, който наследява ген. Гръбчев е личен избор на Тодор Живков – Илия Кашев, който през 1968 е с чин полковник, но бързо получава от първия секретар генералски лампази. Ген. Кашев има съдбата да бъде началник на УБО, колкото и предшественика си – 18 години. Известен с това, че никога не си е позволявал почивка и страдащ от диабет той се самоубива на 28 септември 1986 г. в резиденция „Хисар“. В залеза на управлението на Живков го сменя далеч по-младия ген. Георги Милушев.

До идването на Живков за УБО, както и останалите управления в Държавна сигурност, липсват цялостни документи за управлението им. Когато през 1962 г. първият секретар на ЦК слага ръка и върху изпълнителната власт в държавата, още в първия месец на чело на правителството той инициира и Политбюро приема първия по рода си подробен документ за УБО. Със секретното решение Б-13 от 27 декември 1962 г. неговата подчиненост е прехвърлена към Министерския съвет, на който самия той е председател. В документа е записано, че „цялостното ръководство на управлението се осъществява от председателя на Министерския съвет или негов заместник.“ Бившият министър на вътрешните работи ген. Димитър Стоянов обяснява някои особености, свързани с управлението:

„Първият ръководен документ за дейността на УБО, който на мен ми е известен, е от 1962 г. Устно ми е заявявано от началника на УБО, че тогава този документ е готвен с участието на Тодор Живков. Той се характеризира с непълнота и схематичност. С него не се обхваща цялостно многообразната дейност на УБО. С него се запознах едва когато се постави въпроса да се готви нов устройствен документ за дейността на УБО, което стана някъде 1986-1987 г.

Всички въпроси, които не са били конкретно решени в документите на УБО, членовете на Политбюро и другите правоимащи поставяха за решаване пред началника на УБО. Той от своя страна е докладвал и съгласувал тези въпроси лично с генералния секретар Тодор Живков. Никой от правоимащите не е поставял въпроси, свързани с обслужването от УБО към мен като министър на вътрешните работи. За всичките години, които съм бил министър, на мен не ми е известно служител или друго длъжностно лице от Държавния съвет да се е занимавало с въпросите, отнасящи се до дейността и ръководството на УБО. С това се занимаваше лично Тодор Живков.”

Където Живков – там и УБО

Написано от Христо Христов
Събота, 24 Ноември 2018 18:29

В годините след 1962 г. УБО без изключение ще следва Живков навсякъде в държавната институционална йерархия, независимо от постовете, които заема. Когато през 1971 г. той е избран за председател на Държавния съвет, УБО автоматично минава на подчинение към новата държавна институция, създадена с Живковата конституция.

Въпросът е решаван буквално с едно решение – „Управление безопасност и охрана“ да премине от Министерския към Държавния съвет“. Решение №452 на Политбюро на ЦК на БКП от 30 юли, последвано от еднотипно решение на Министерския съвет с една кратка добавка – считано от 1 август 1971.

„Съпоставката между „движението“ на Тодор Живков в държавната йерархия и това на УБО показваше, че управлението винаги е било там, където е бил той. Наистина Живков никога не си позволи да изпусне от прекия си контрол такава важна организация“¹⁵, посочва последният началник на УБО ген. Георги Милушев. Той допълва:

„С решение Б-13 ръководните функции на дейността на УБО бяха възложени лично на председателя на Министерския съвет. След 1971, когато беше създаден Държавния съвет, управлението премина към него и по същия начин тези функции на непосредствено ръководство се упражняваха от председателя на Държавния съвет.

Цялостното практическо ръководство и контрол върху дейността на УБО се осъществяваше от колективните органи на партията – Политбюро и Секретариата на ЦК. Следва да се има предвид, че ръководител на тези колективни органи беше именно Тодор Живков в качеството му на генерален секретар на ЦК и председател на Държавния съвет. Устни разпореждания за изпълнение можеше да дава само Тодор Живков. Такива никой освен него нямаше право да дава – нито лично, нито колективно.”

Същото положение се запазва, когато Секретариатът на ЦК утвърждава нов устройствен документ за УБО под №591 от 6 август 1987 г. В го е възприета постановката, че „УБО се ръководи от решенията на Политбюро, на Секретариата на ЦК и от личните указания на генералния секретар на ЦК и председател на Държавния съвет“.

Написано от Христо Христов
Събота, 24 Ноември 2018 18:29

Частта за подчинеността на личните указания на генералния секретар е прибавена по предложение на члена на Политбюро Милко Балев, бивш началник на кабинета на Живков. „Реално само Тодор Живков се занимаваше с проблемите на управлението. Така, макар и във видоизменена форма, се запазва едноличното ръководство на УБО от Живков“, спомня си началника на управлението по това време ген. Милушев.

СЛЕДВА: Бюджетът на УБО и личната охрана на Живков.

